

Г АЛУЗЕВА ТА С ПЕЦІАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ

УДК 17.018.22:343.9

О.М. ЛИТВИНОВ

Національний університет внутрішніх справ

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ (КООРДИНАЦІЙНОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

Проблеми формування теоретичних і методичних засад оцінки ефективності координації у сфері профілактики злочинів розглянуті з позиції аналізу виникнення, становлення та розвитку концепцій вимірювання ефективності різних правових явищ та управлінських процесів.

Проблема ефективності у правознавстві сьогодні є однією з центральних, бо в управлінській літературі справедливо зазначається, що вона перетворюється в комплексну, фундаментальну галузь соціального знання, яка потребує інтеграції і концентрації зусиль філософської науки, галузей соціального знання та інших наук [1, с.57]. При цьому немає обмежень з точки зору сфер застосування категорії ефективності у дослідженнях суспільних процесів та явищ.

Як і у будь-якій іншій сфері діяльності людей (наприклад, у охороні здоров'я, освіті тощо), запорукою успішної профілактики злочинів виступають дані про те, які напрямки профілактичної діяльності ефективні та чому. Теоретичні розробки проблем вимірювання ефективності координаційної діяльності в галузі профілактики злочинів у основному базуються на оціночних критеріях типа: низька, середня, максимальна; мала, середня, велика й т.д. На жаль, точності оцінки заважають значні труднощі, пов'язані з браком статистичного матеріалу (обліку даних) про координаційну роботу та її результати, відсутністю кваліфікованих фахівців, спроможних проводити оціночні дослідження, слабкістю науково-теоретичної розробки питань ефективності за сучасних умов.

Термін "ефективність" сягає корінням до латинського "ефект" (effectus), який у перекладі означає результат, наслідок яких-небудь причин, дій. "Ефективний" означає такий, що дає заздалегідь намічений результат. Звідси, ефективність – це результативність цілеспрямованої дії. Ефективність як наукова категорія прийшла у правознавство з економіки, де отримала всебічний аналіз та широко використовується в економічній літературі. В економічному менеджменті під нею розуміється така діяльність, що

приводить до досягнення поставлених цілей, дає максимальний результат за мінімальних матеріальних, людських та інших видів витрат [2, с.137-138].

Ефективність широко використовується і у правознавстві. За даними О.І. Марцева і С.В. Максимова, у правознавстві поняття ефективності вперше з'явилося у кримінальному праві [3, с.52].

Спочатку поняття ефективності ототожнювалося іноді повністю, іноді частково, з оптимальністю або навіть обґрунтованістю правових приписів. Пізніше, після введення Г.А. Злобіним у теорію ефективності кримінального покарання кількісно визначеної категорії "мета" – це поняття набуло практичного значення [4, с.60]. Синонімом ефективності стає спроможність правових приписів досягати соціально корисних результатів або цілей. У той таки час науковці починають вести мову про методики оцінки ефективності.

Відтоді і повелося, що більшість авторів, які вивчають проблеми ефективності, визначають її як ступінь досягнення цілей, поставлених перед системою, або як співвідношення між фактичним, реальним результатом та поставленою метою. На наш погляд, вказівка на взаємний зв'язок між метою та результатом створює необхідні методологічні передумови для вирішення питань про кількісну визначеність поняття ефективності

Використання цієї методологічної основи має, безперечно, принципове значення для розробки поняття ефективності координації профілактики злочинів. На основі такого поняття ефективності у правознавстві на сучасному етапі вирішується ряд теоретичних і практичних завдань. Так, наприклад, за допомогою аналізу ефективності визначається ступінь впливу права на суспільні відносини, встановлюють-

ся негативні і позитивні наслідки, досліджується соціальний механізм дії права в цілому, визначається результативність і соціальна цінність окремих соціальних правових інститутів. Вивчення ефективності є неодмінною передумовою вирішення складних проблем управління, зокрема (що для нас принципово), розробки критеріїв оцінки управлінських рішень, якості роботи виконавців, вдосконалення організаційних структур.

Інші автори розуміють ефективність як спроможність правового засобу сприяти досягненню цілей та завдавати об'єктивний вплив на суспільні відносини [5, с.57-58].

Існує й такий погляд, згідно з яким ефективність – це дієвість, результативність, раціональність, продуктивність, доцільність, оптимальність, стабільність, стійкість тощо [6, с.151-152]. Вважаємо, що такий підхід до трактування цих понять є методологічно некоректним. Категорія ефективності включає в себе вищезазначені поняття як елементи. Якщо відбувається оцінка ефективності конкретної форми управлінської діяльності, то набір таких елементів може різнитися, проте жоден з цих елементів не може включати в себе категорію ефективності як складову частину.

У результаті багаторічної дискусії ми маємо право констатувати той факт, що єдності поглядів стосовно поняття ефективності у правознавстві взагалі, і в теорії управління зокрема, так і не було досягнуто. У кримінологічних дослідженнях ефективність аналізується у двох взаємопов'язаних напрямках. По-перше, це так званий кількісний напрямок, що передбачає головним чином встановлення співвідношення між метою профілактичної діяльності та її результатом, вимір дієвості, результативності відокремленого дослідником аспекту такої діяльності. На цій основі прийняте наступне поняття *ефективності*, як співвідношення між фактичним результатом дії профілактичних заходів, який проявляється у зменшенні рівня злочинності чи окремих її видів або груп злочинів, у мінімізації дії її негативних тенденцій і т.п. та соціальними цілями, для досягнення яких ці заходи були здійснені.

Інший напрямок - якісний, враховує назване співвідношення, але полягає в аналізі підготовленості тієї або іншої системи, того чи іншого органу до постановки, інтерпретації і реалізації завдань. Відповідно, *ефективність* профілактики злочинів розглядається як внутрішня властивість, спроможність системи профілактики злочинів чинити сприятливий вплив на об'єкт (злочинність) у заданому напрямку (обмеження рівня злочинності до соціально толерантного рівня).

Профілактика злочинів є соціальною діяльністю тому, що проводиться інститутами суспільства (суб'єктами профілактики злочинів) у самому суспільстві і в інтересах суспільства. Здійсненням профі-

лактики злочинів керують спеціальні органи, установи, організації, створені державою, яка є формою організації суспільства. Особливі управлінські утворення – органи міжгалузевої компетенції, що здійснюють координацію дій суб'єктів профілактики злочинів

Координація дій суб'єктів профілактики злочинів – найважливіша умова ефективності профілактики злочинів. Оцінюючи профілактичну роботу в цілому та за окремими її напрямками, ми робимо висновок про її ефективність на основі цілого ряду показників. Одним з них є узгодженість дій суб'єктів профілактики злочинів. Тому, поряд із поняттям “ефективність профілактики злочинів” треба говорити і про “ефективність координації”, яка становить зміст соціально-управлінської діяльності у сфері профілактики злочинів.

Необхідно підкреслити також і ту річ, що вимірювання та оцінку ефективності не слід розглядати як самостійний процес - він є важливою складовою частиною процедурної координаційної діяльності, тому на нього поширюються усі закони та закономірності координаційної діяльності у сфері профілактики злочинів

Але специфічна природа координації суб'єктів профілактики злочинів на адміністративно-територіальному рівні вимагає від нас врахування особливостей визначення ефективності, які застосовуються в теорії управління з одного боку, і в теорії попередження злочинності, з іншого

У той же час розкриття специфіки поняття ефективності у сфері профілактики злочинів являє собою самостійне завдання, а не зводиться до простої підстановки вихідних положень до цієї області аналізу.

Як зазначалося вище, в кримінологічній літературі аналіз ефективності проводиться головним чином у кількісному напрямку через визначення її результативності, ступеня досягнення її цілей. Отже, враховуючи викладене, *ефективність координації профілактики злочинів* – це ступінь виконання органами-координаторами мети та завдань, поставлених перед системою управління профілактикою злочинів, які закріплені законом та іншими нормативними актами, із визначеними за даних умов витратами на координацію.

Вимірювання ефективності соціальної діяльності, у тому числі, і координації, буде об'єктивною і практично можливою лише тоді, коли наука і практика спільно розроблять систему показників ефективності тієї або іншої діяльності та коли буде створена методика її застосування на практиці. Вирішення цього завдання у загальному вигляді передбачає наступні кроки.

По-перше, формулювання мети (завдань) даної діяльності, ступінь досягнення якої вказує на її ефективність. Метою адміністративно-територіальної координації профілактики злочинів є сприяння узгодже-

ним спільним діям державних органів та установ, громадських організацій, окремих громадян по зниженню кількості злочинних проявів і зміцненню законності у межах певної адміністративно-територіальної одиниці. Надалі ця мета реалізовується шляхом виконання більш конкретних завдань, поставлених перед системою. Такими завданнями виступають: створення єдиного фронту боротьби зі злочинністю на основі залучення до цієї справи не лише правоохоронних та інших державних органів, але й громадських формувань та окремих громадян; економія затрат сил, засобів і матеріальних цінностей під час профілактики злочинів; забезпечення реалізації державних програм у сфері боротьби зі злочинністю; розробка стратегії та рекомендацій щодо "ефективізації" профілактики злочинів; вивчення та узагальнення практики координаційної діяльності; активізація діяльності правоохоронних органів на боротьбу зі злочинами, забезпечення її наступального характеру та цілеспрямованості, усунення паралелізму в діяльності суб'єктів профілактики злочинів та забезпечення її конкретності тощо.

Такий спосіб вирішення питання оцінки ефективності близький за змістом до того, який застосовується у практиці роботи органів прокуратури. Теорія прокурорського нагляду визначає ефективність як ступінь досягнення прокурорами цілей та завдань, сформульованих у Законі "Про прокуратуру", наказах Генерального прокурора, інших правових та управлінських актах [7, с.122].

По-друге, це створення системи кількісних та якісних показників, застосовуючи які, можна виміряти ступінь досягнення мети та завдань даної діяльності. У першу чергу ми повинні мати на увазі, що для вимірювання ефективності можна застосовувати якісний та кількісний підхід.

Нагадаємо, що кількісний підхід полягає у з'ясуванні різниці між досягнутим результатом та витратами на його досягнення. Про категорії "результат" та "витрати" ми вже казали вище. Лише зазначимо, що ефективність управління можна також кількісно оцінити шляхом порівняння одержаного прибутку та витрат на управління. Про дійсну ефективність соціального управління можна говорити у трьох випадках:

- коли витрати на управління скоротилися, а показники управління не змінилися або навіть поліпшилися;

- коли витрати на управління не змінилися, а якість управлінської діяльності стала кращою;

- коли витрати на управління зросли, і більшою мірою поліпшилися показники якості управління.

Таким чином, вказана методологія дослідження ефективності управління знову ж таки базується на порівнянні ефекту, тобто результату, здобутого у системі, з витратами, пов'язаними з його досягненням.

Ефект координації проявляється у тому, що всі елементи системи координації (керуваної підсистеми, як для системи профілактики злочинів, і керуючої підсистеми, як для підсистем, що її складають, і їх складових) приведені в дію і використовуються згідно з їхнім призначенням найбільш раціональним способом. У цьому і проявляється так званий системний ефект [9, с.225], що відображає як якісні і кількісні характеристики кожного елементу системи, так і принципово нову якість, що виникає в результаті системних зв'язків і відносин.

Але така оцінка не завжди коректна. По-перше, тому, що результат управління не завжди полягає у прибутку (у нашому випадку прибуток як економічну категорію при координації профілактики злочинів оцінити надто важко і навряд чи доцільно). По-друге, управління приводить до безпосереднього або опосередкованого результату. Останній приховує роль управління у його досягненні (саме таку ситуацію ми спостерігаємо в координації профілактики злочинів, коли зменшення рівня злочинності, динаміки негативних тенденцій або позитивні зміни у структурі злочинності розглядаються найчастіше як досягнення відповідних органів, тим самим роль управління профілактикою злочинів припинюється). Прибуток часто виступає як опосередкований результат. По-третє, результат управління може бути не тільки економічним (наприклад, зменшення матеріальної шкоди від злочинів), але й соціальним (зменшення соціальної напруги у суспільстві), соціально-економічним (зростання життєвого рівня), соціально-психологічним (зменшення гостроти соціальних конфліктів).

Враховуючи це, більш цікавим є якісний підхід. Науковці та практики не виправдано залишили цей напрямок поза своєю увагою, адже він не так прямо пов'язаний з цифровими показниками, він - більш оціночний. Проте, актуальність цього напрямку посилена цілою низкою особливостей системи координації профілактики злочинів як специфічної підсистеми соціального управління. Зокрема, ми вже неодноразово вказували на те, що під час системної характеристики треба враховувати такий момент, що і координація і профілактика злочинів - це особливі види людської діяльності, суворо обмежені соціальною необхідністю, які вирішують велике різноманіття завдань із невизначеним заздалегідь та змінюваним змістом, що важко піддається статистичному обліку.

Якісний підхід до визначення ефективності координації профілактики злочинів і покликаний виміряти готовність системи, усуваючи одночасно її вихід за межі соціальних потреб. І навпаки, відхід від розгляду системи координації профілактики злочинів з позицій якісної ефективності, по суті з позицій цільового призначення, ускладнює отримання обґрунтованих

висновків про шляхи її розвитку та вдосконалення, про необхідну та достатню інтенсивність управлінських процесів у сфері профілактики злочинів.

Усе вищезазначене і породжує складність визначення об'єктивних показників оцінки діяльності соціальної системи, яка не займається матеріальною предметною діяльністю, а також складність визначення багатьох суспільних явищ та процесів за допомогою їх дроблення.

Щоб оцінити роботу координаційних органів за досягнутим результатом, необхідний критерій, тобто, мірило оцінки даного результату. Таким мірилом, як зазначалося вище, є мета та завдання органів-координаторів. Стосовно названих категорій мети та завдань органів-координаторів профілактики злочинів нагадаємо, що мета – це бажаний і необхідний результат, якого треба досягти або який необхідно зберегти, а завдання – це засіб досягнення або те, що необхідно зробити для досягнення результату. У межах однієї мети може бути сформульовано декілька завдань.

При характеристиці цілей та завдань органів-координаторів системи профілактики злочинів слід звернути увагу на те, що мета є ідеалом у роботі системи, її орієнтиром зі всіма ознаками, які з цього виходять, а завдання мають бути більш реальними, відповідати функціональним обов'язкам управлінського органу та, що не менш важливо, мати точне нормативне формулювання та обов'язкове законодавче закріплення.

При завищених завданнях розрив між ними та фактичним результатом буде надто великим, унаслідок чого координуюча діяльність буде завжди оцінена як мало ефективна, а занижені завдання дають помилкову картину діяльності з управління профілактикою злочинів.

Коли завдання не відповідають функціональним обов'язкам органів-координаторів, вони викликають дисфункційну діяльність управлінських органів, що є шкідливим не лише для системи координації, але й для системи попередження злочинів взагалі.

Не менш важливим, як зазначалося вище, є вимога, щоб завдання були чітко сформульовані і законодавчо закріплені. Нечіткі або розпливчаті категорії призводять до різного їх тлумачення та помилкового розуміння, а невизначеність правового положення тримає систему під загрозою остаточної ліквідації і не сприяє повній віддачі у роботі з координації зусиль суб'єктів профілактики злочинів.

Вимірювання ефективності – це результат певної діяльності з оцінки виконання поставлених перед системою завдань. Як правильно зазначалося в юридичній літературі, оцінка управлінської діяльності, що ґрунтується на аналізі проведеної роботи та досягнутих результатів, сприяє: а) виявленню та усуненню недоліків у роботі, б) виявленню та поширенню

передових методів праці та передового досвіду роботи [10, с. 120]. Висновки, отримані у процесі оцінки виконаної роботи, дозволяють заохотити працівників, що домоглися значних результатів, та піддати критиці недбайливих працівників. Тому неправильний підхід до оцінки роботи може призвести до зниження ефективності праці координуючих органів та їхнього неправильного орієнтування. Це може також поширити формалізм у здійсненні координаційної роботи.

Разом із тим, ефективність – оціночна категорія, і як така вона здатна відігравати важливу роль в управлінні різними видами соціальної діяльності, у тому числі, координаційною діяльністю. Саме тому даному питанню приділяють останнім часом особливу увагу. Зумовлюється це тим, що об'єктивна оцінка роботи стимулює якісну і сумлінну працю, створює у системі атмосферу здорової конкуренції, викликає прагнення виконавців до підвищення професійного рівня.

Представлений таким чином процес оцінки роботи координаційних органів полягає в отриманні належної інформації, яка характеризує показники ефективності (якості координаційної роботи), у порівнянні цієї інформації з правовими та організаційними вимогами (мета та завдання координації і профілактики злочинів, які нормативно визначені та закріплені у відповідних актах) і висновком про відповідність (або невідповідність) діяльності координаційних органів цим вимогам. Далі ми розглянемо деякі питання, пов'язані із практичним здійсненням цього процесу.

Відрізняють підсумкову та поточну оцінку роботи. Підсумкова оцінка може проводитися за квартал, півріччя, рік та навіть за більш тривалий період – в її основу повинен покладатися аналіз проведеної координаційної роботи, якщо вона впроваджується керівником органу-координатора, або комплексна чи предметно-цільова перевірка, якщо її впроваджують вищі координаційні органи.

Поточна оцінка є засобом оперативного виявлення упущень у роботі координаційних органів та визначення слабких і сильних аспектів провадженної координаційної діяльності. Поточна оцінка є також одним із організаційних засобів, що сприяють розстановці правильних акцентів у профілактичній діяльності та забезпечують максимальну віддачу від координації.

Оцінка координаційної діяльності може бути дана лише на основі її ретельного вивчення, глибокого аналізу даних, які її характеризують, і, зокрема, того, наскільки створені організаційні та методичні передумови для реалізації поставлених перед органами-координаторами завдань. Оціночна діяльність потребує використання різних методів, а, в першу чергу, наступних:

- Статистичного, який полягає у використанні показників статистичного обліку. Він застосовується

для отримання загального уявлення про стан координаційної діяльності в масштабі району, міста, області, держави.

- Якісного аналізу, який надає більш глибоке уявлення про стан координаційної діяльності, про її якість. Аналіз передбачає як вивчення координаційних рішень і спільних узгоджених планів, так і ознайомлення з матеріалами інформаційного забезпечення координації, а також із результатами реалізації координаційних рішень

- Соціологічного, який включає опитування професійних учасників координаційного процесу (працівників зі штату органів-координаторів, представників інших суб'єктів профілактики злочинів), а в необхідних випадках – також представників громадськості (на наш погляд, не всієї як, наприклад, при з'ясуванні питання про ефективність профілактичної роботи, а юридичної громадськості) Всі названі методи треба, безсумнівно, використовувати у сукупності.

До формальних аспектів оцінки ефективності координаційної діяльності можуть бути залучені такі загальні параметри:

а) оцінка стану координації (управління) профілактикою злочинів, а саме, наявність наукової організації праці, узгодженість роботи певних підрозділів (запропонованих нами раніше структурних підрозділів);

б) чітке виконання органами-координаторами покладених на них обов'язків;

в) належна професійна підготовка як працівників зі штату органів-координаторів, так і посадових осіб інших органів, організацій, установ, які беруть участь у здійсненні координації профілактики злочинів;

г) знання працівниками координуючих органів і представниками інших суб'єктів нормативно-правової бази, яка стосується здійснення координації профілактики злочинів;

д) урахування часу, який витрачається на здійснення заходів, передбачених кожною координаційною формою окремо, а також на їх певну спеціально визначену сукупність, яка застосовується у переважній більшості випадків;

е) кількість, дієвість та міра виконання координаційних рішень і спільних узгоджених планів як на окремому рівні, так і тих, які поступили від вищестоящих координаційних органів;

ж) наявність ретельно поставленого контролю виконання.

Для характеристики категорії ефективності використовують поряд із раніш наведеними ознаками і параметри змісту ефективності, які сформовані на основі ідеальної моделі управлінської системи [11, с.14]. Параметри змісту ефективності являють собою модель взаємодії організаційних і функціональних принципів координації профілактики злочинів

Використовуючи елементи системно-структурного підходу, можна уявно проникнути у середину системи

профілактики злочинності і, незважаючи на оточуючі елементи, зосередитись на підсистемі міжгалузевого управління (координації) Окреслена нами раніше ідеальна модель дії принципів координації суб'єктів профілактики злочинів, на наш погляд, має такі основні параметри змісту ефективності: законність, цілеспрямованість управлінської діяльності, об'єднання зусиль суб'єктів профілактики злочинів із одночасним урахуванням їх тактичної самостійності, ресурсна забезпеченість, організованість, комплексність, дієвість (результативність) та якісність координації.

Представлені параметри ефективності координації належать однаково і до профілактичної діяльності, у межах якої вона здійснюється. Важливою їх рисою слід визнати тісний взаємозв'язок і взаємообумовленість. Можна стверджувати, що розвиток кожного окремого параметру ефективності обумовлений розвитком інших параметрів Так, наприклад, законність координації та, зокрема, її законодавче закріплення визначають стан мети, завдань, їх змісту, ступеня теоретичного та практичного усвідомлення та доцільності, управлінської виразності в координаційних рішеннях, спільних узгоджених планах і т.п. У свою чергу, цілеспрямованість координації профілактики злочинів як параметр ефективності визначає реальний стан комплексності, тобто необхідні пропорції переконання, примусу, дозволу, контролю, управлінської та виконавчої діяльності.

Законність, яка у першу чергу визначає межі діяльності координаційних органів, обумовлює характер організованості системи, її ієрархічну побудову, розвиток та спрямованість організаційних, координаційних, субординаційних та зв'язків взаємодії, інші специфічні риси, а також зміст ресурсного забезпечення. Все це різноманіття ознак впливає на якість координаційної діяльності й обумовлює її результативність.

У той же час результативність діяльності на основі зворотного зв'язку породжує необхідність або в коректуванні цілеспрямованості системи координації профілактики злочинів і змін у завданнях, або у підтриманні її стабільності.

Таким чином, підвищення ефективності координації профілактики злочинів, тобто вдосконалення системи управління профілактичною діяльністю, потребує розвитку кожною окремою ланкою комплексної категорії ефективності – її параметру, а також дотримання необхідного балансу між ними з урахуванням системної цілісності.

Разом з тим слід підкреслити, що параметри ефективності, будучи різними за своїм змістом, повинні відповідати певним вимогам, що їх напрацьовано теорією та практикою оцінки ефективності профілактики злочинів та управління нею. Основними з цих вимог є наступні: поєднання кількісних та якісних показників, достовірність, порівнянність, оптимальність.

Вимога поєднання кількісних та якісних показни-

ків означає, що під час оцінки роботи координаційних органів мають застосовуватися кількісні та якісні показники. Кількісні показники завжди використовувалися і будуть використовуватися під час оцінки роботи координаційних органів, що зумовлює потребу більш детального їх розгляду надалі. Але при оцінці роботи координаційних органів необхідно враховувати не лише кількість проведених координаційних засідань, розглянутих на них питань, прийнятих за цими питаннями рішень, але й їх зміст, а також принциповість та наполегливість у справі узгодження зусиль суб'єктів профілактики злочинів.

Вимога достовірності означає, що використані під час оцінки роботи координуючих органів показники повинні бути достовірними, тобто об'єктивно, правильно відбивати стан координаційної роботи як в цілому, так і на окремих її напрямках та ділянках. Неточні, а тим більше, свідомо викривлені відомості, використані під час оцінки роботи координаційних органів, призводять до результатів, протилежних до тих цілей та завдань, котрі поставлені перед оцінкою роботи управлінських органів.

Вимога порівнянності означає, що під час оцінки роботи органів-координаторів мають застосовуватися такі показники, які можуть порівнюватися один з одним. Ця вимога випливає з постулату про те, що будь-яка оцінка побудована на порівнянні. Якщо показник не може бути порівняний, його використання для оцінки роботи втрачає практичний сенс, а дані, отримані за умовою нехтування цієї вимогою, не відповідають дійсності та не відображають реальне положення справ.

Найпростіший висновок, що може бути зроблений шляхом порівняння отриманих даних, які характеризують кількісну сторону координаційної діяльності, висловлюється формулою: $A < > B$ (A більше чи менше B), де A і B – величини, що порівнюються. На підставі порівняння даних про якість координаційної діяльності може бути зроблений висновок, що роботу виконано краще або гірше. Названі оцінки можуть бути з одного боку диференційовані, а з іншого – зведені до загального оцінювального показника роботи координаційного органу в цілому.

Вимога достатності має два аспекти. З одного боку, вона означає, що система даних про ефективність координації профілактики злочинів має бути достатньо повною. У протилежному випадку вона виявляється непридатною для об'єктивної та всебічної оцінки роботи координаційних органів. Разом з тим, система даних за кількісним складом не повинна бути надмірною. Як відомо, надмірність інформації перешкоджає її практичному застосуванню. У нашому випадку (і ми вже на це раніше звертали увагу) ми маємо незначний масив даних щодо ефективності координації профілактики злочинів, тому дуже важко підійти до загальної оцінки діяльності роботи коорди-

наційних органів навіть на теоретичному рівні, а розроблені методики визначення ефективності координаційної діяльності перевантажені цифрами, не відображають реального стану речей і тому не застосовуються на практиці.

Підсумовуючи викладене, хотілося би зупинитися на деяких принципових моментах стосовно вимірювання ефективності координації профілактики злочинів.

По-перше, об'єктивні, нормативно визначені критерії оцінки координаційних органів поки відсутні. А збережеться така ситуація до перетворення існуючої системи координації суб'єктів профілактики злочинів на дійсно управлінську систему в цій сфері, чим, на наше глибоке переконання, вона і має бути. Вже після створення необхідних управлінських інститутів, а саме системи, структури, налагоджених взаємозв'язків, а також законодавчого закріплення цих нововведень, з'являться передумови визначення критеріїв оцінки ефективності координації профілактики злочинів.

По-друге, на цей час для оцінки діяльності будь-якої правоохоронної системи у нашій країні застосовується переважно статистичний метод. При цьому зауважимо, що застосовуються не просто кількісні показники, а відбувається аналіз показників звітності разом із пов'язанням їх зі станом законності і правопорядку в адміністративно-територіальній одиниці. І це правильно. Самі по собі показники нічого не варті без належного аналізу роботи з урахуванням стану законності та правопорядку в адміністративно-територіальній одиниці. Вони не віддзеркалюють фактичного впливу координаційних органів на профілактику злочинів.

Тому, і *це по-третє*, об'єктивні, вивірені кількісні показники повинні супроводжуватися якісними коментарями, тобто доповідними записками або аналізами, які, на наш погляд, забезпечать відображення якісного змісту координації суб'єктів профілактики злочинів.

Таким чином, оцінка роботи органів-координаторів у системі профілактики злочинів повинна будуватися на основі поєднання двох характеристик управлінської діяльності у сфері профілактики злочинів: достовірні статистичні дані про здійснену координаційну діяльність та ефективність координаційних заходів, вплив координаційної діяльності на стан законності і правопорядку в межах адміністративно-територіальній одиниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти / За заг. ред. О.М. Бандурки: Монографія. -Х.: Вид-во Ун-ту внутр справ, 2000 –368 с.

2. Веснин В.Р. Основы менеджмента: Учебник. - М.: Ин-т международного права и экономики; Изд-во «Триада, ЛТД», 1997. -384 с.

3. Марцев А.И., Максимов С.В. Общее предупреждение преступлений и его эффективность. - Томск: Изд-во Томского ун-та, 1989. -160 с.

4. Злобин Г.А. О методологии изучения эффективности уголовного наказания в советском уголовном праве и криминологии // Вопросы предупреждения преступности. -1965. -Вып.1.

5. Шаргородский М.Д. Наказание, его цели и эффективность. -Ленинград, 1973. -174 с.

6. Гусаров В.Н. Оценка эффективности деятельности прокурора по выполнению требований ст.23 и ст.23¹ УПК Украины на стадии предварительного следствия // Питання конституційно-правового статусу прокуратури України та удосконалення її діяльності: Зб. наук. праць -Харків, 1999. -С.49-53

7. Проблемы эффективности прокурорского надзора. -М.: Юрид. лит., 1977. -391 с.

8. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник /За ред. Ю.Ф. Кравченка. -К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. -702 с.

9. Серета В.А. Критерии эффективности работы прокурора по поддержанию государственного обвинения в суде // Питання конституційно-правового статусу прокуратури України та удосконалення її роботи. -Харків, 1999. -С.118-122.

10. Жалинский А.Э., Костицкий М.В. Эффективность профилактики преступлений и криминологическая информация. -Львов: Вища школа, 1980. -212с.

Надійшла до редколегії 04.12.2002

ЛИТВИНОВ А.Н. КРИТЕРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ (КООРДИНАЦИОННОЙ) ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Проблемы формирования теоретических и методических основ оценки эффективности координации в сфере профилактики преступлений рассмотрены с позиции анализа возникновения, становления и развития концепций измерения эффективности разных правовых явлений и управленческих процессов.

LITVINOV A.N. AN EFFECTIVENESS CRITERION OF SOCIAL (COORDINATION) ACTIVITY

The problems of formation of the idealized and methodical bases of an estimation of efficiency of coordination in an orb of crime prevention are reviewed from a stand of the analysis of originating, becoming and development of the concepts of measurement of efficiency of miscellaneous legal phenomena and administrative processes.

УДК 323.2(477+510)

В.В. МАЛЬЦЕВ*,
СУНЬ ГОЭНЬ**

*Национальный университет внутренних дел**
*Управление общественной безопасности города Тилин (КНР)***

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ С НАСЕЛЕНИЕМ В УКРАИНЕ И КИТАЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ

Проведен сравнительный анализ моделей взаимодействия правоохранительных органов с населением в сфере борьбы с преступностью, охраны общественного порядка и обеспечения общественной безопасности в Украине и Китае.

Украина и Китай на фоне географических, демографических, геополитических, культурных и политических различий имеют одну объединяющую их особенность - процесс становления и развития рыночной экономики, который сопровождается ускорением темпа социальных изменений в обществе, разрушением старых форм социальной жизни и появлением новых.

В условиях развивающейся рыночной экономики

актуализируются материальные интересы населения в социальных взаимоотношениях, ожесточается конкуренция, увеличивается скорость социальных изменений и процессов. В обществе получает распространение утилитарная модель поведения, при которой личность при принятии решения исходит из критериев полезности и выгоды.

Данные процессы сопровождаются качественными и количественными изменениями самой пре-